

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 11.

NOVO MESTO, 14. MARCA 1952

ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETER

Od tedna do tedna

Od političnih dogodkov v preteklem tednu je imela največji odmev sovjetska nota trem zahodnim velesilam glede na sklenitev pogodbe z Nemčijo. Sicer se je že nekaj časa moglo čutiti, da SZ nekaj takega pripravljajo, saj vemo, da vlada Vzhodne Nemčije ni samostojna v svojih odločitvah in je torej iz Moskve dobila navodilo, naj čim bolj odločno sproži zahtevo po mirovni pogodbi. Čeprav so sovjetski zastopniki na nedavnem zasedanju Generalne skupščine OZN v Parizu na vse mogoče in nemogoče načine zavirali odkritosrčne in stvarne razgovore o nemškem vprašanju, pa se zdaj hočejo izkazati kot pobudniki, ki jih vodi edinole skrb za razcvit Nemčije in njene ljudstva. Toda svet že predobro pozna nakane Sovjetske zveze in ve, da se za njihovimi lepimi besedami skrivajo pohlepne misli ali pa vsaj zaskrbjenost, da bi le kako preusmerili razvoj, ki mogoče ne gre več tako, kot si sami želijo. V primeru Nemčije vodi SZ prav to zadnje, kajti od zasedanja Generalne skupščine se je v zvezi z Nemčijo že marsikaj spremenilo.

Zelo značilno je predvsem dejstvo, da so Rusi tako pohiteli brž po zaključkih lizabonske konference, na kateri so se članice Severnoatlantskega pakta sklenile povezati z zahodnoevropsko obrambno skupnostjo. Tej pa naj se prav v kratkem priključi tudi Zahodna Nemčija in si zahodne države zelo prizadevajo, da bi čim prej prišlo do konkretnega organiziranja njihove obrambne skupnosti.

Vsi dosedanja razgovori v zvezi z Nemčijo so dokazali, kako zelo se Moskva boji, da bi to vprašanje razčistili in priznali Nemčiji pravico do ponovne oborožitve. Ves sovjetski propagandni aparat doma, v satelitskih državah in tudi drugod se že precej časa peča z nalogo, da bi preprečili ali vsaj čim bolj zavlekli razgovore okrog nemške oborožitve. Zaradi tega so po večmesečnih brezplodnih diskusijah tudi propadli lanski sestanki namestnikov zunanjih ministrov štirih velesil o Nemčiji.

Zdaj pa je naenkrat tu sovjetska nota in kar je še posebej zanimivo, v tej noti ni niti kakega posebnega poudarka na dosedanja tako odločni sovjetski zahtevi po demilitarizaciji Nemčije. Jasno je torej, da je kominformoski generalštab sprevidel, da mora nujno spremeniti taktiko. Ubral je druge strune, pa tudi ako z njimi ne bo preslepil sveta, bo vsaj spet skušal v nedogled raztegniti razgovore, sestanke in konference o Nemčiji, da jim ne bi na zahodu prehitro prekrižali računov in Nemčije vključili v svoj obrambni sistem ter ji dovolili oborožitve. Zato se tudi sovjetska nota zelo ogiblje kakim ostrejšim izrazom na račun zahodnih držav in v zelo mirnem tonu hoče prikazati »odkritosrčno zaskrbljenost« za usodo sedanje razkosane Nemčije.

Se zaradi nekega dogodka se je svetom zdel zdaj primeren trenutek sprožiti nemško vprašanje. Izkoristili so vladno krizo v Franciji, oziroma zelo nejasno stanje ob prevzemu nove vlade s predsednikom Antoineom Pinayem. Toda ta vlada se, kot kaže, vendarle počasi ustaljuje in bo verjetno v kratkem prešla z notranje-političnega vprašanja na obravnavanje zunanje-političnih, pri katerih je posebno pereč odnos do Nemčije. Vemo, da so Francozi precej zadržani glede na oborožitve Nemčije, toda pri njih so drugi vzroki. Zato so tudi prvi pariški komentarji ob sovjetski noti sicer previdni, toda že izražajo dvom v odkritosrčno moskovskih namenov.

Nashe stališče do oborožitve Nemčije je svojčas obrazložil maršal Tito, ki je priporočal, naj se Nemčiji prizna enakopravnost z ostalimi državami, zato pa ji je treba dopustiti tudi oborožitve. Takoj za tem pa je maršal Tito pristavil: »Toda tega ne smemo napak razumeti, tako da se ji s tem omogoči ponoven militarizem: pravica Nemčije do oborožitve je povezana z njeno demokratizacijo. Če bi se v Nemčiji obnovil fašizem, bi bil proti oborožitvi te države.«

Sovjetski strah pred oborožitvijo Nemčije pa ima prav nasproten značaj. V Vzhodni Nemčiji se Sovjeti prav nič ne branjajo oživiljati na ta ali druga način celo nacizem, le da gre v njihovo korist. Oborožena, toda demokratična Nemčija pa bi bila Moskvi trdna ovira pri njenih agresivnih ciljih.

Na koncu lahko omenimo, da je dal zelo tehtno izjavo o sovjetski agresiji maršal Tito, ko je v torko sprejel skupino ameriških novinarjev. Dejal je, da se tudi »Sovjetska zveza zaveda, da agresija ni priljubljena v svetu«, nadalje, da narodi sovjetskega bloka »ne bi mogli razumeti vojne, v katero bi bili znova zapleteni«, toda da se je treba ubraniti agresivnih stremeljenj SZ, ki se ne bi branila »če bi se moglo nekaj na lahek način dobiti, bodisi da gre v tem primeru za ekonomsko podrejanje, bodisi da gre za kaj drugega«. Zato je maršal Tito opozoril, da ima »svobodoljubni svet pravico, da se oborožuje, če grozi vojna nevarnost, vendar pa da se oborožuje samo za ohranitev miru.«

Letni občni zbori - zrcalo poslovanja splošnih kmetijskih zadrug

Od dobre zadruga ima korist vsa okolica

V teh dneh imajo redne letne občne zbornice splošne kmetijske zadruga. Lahko trdimo, da so pokazale — razen nekaj izjem — vse zadruga v lanskem letu znaten korak naprej v razvoju splošnega zadrugaštva. Dobra udeležba članov na občnih zborih pa je dokaz, da naši ljudje vedno bolj spoznavajo pomen zadrugaštva in vidijo neposredno korist, ki jo ima vsak član od dobro poslujoče zadruga. Zanimivo je poslušati članke na občnem zboru, kako predlagajo razne načine za še boljše poslovanje, zlasti pa kako se zavzemajo za razvoj pospeševalnih odsekov, kar je treba vsekakor pozdraviti. Seveda je tudi še nekaj takih zadrugnikov, ki smatrajo za neposredno korist le to, kar lahko takoj vtaknejo v žep ali usta, dalje pa ne vidijo. No, takih »zadrugnikov« je vedno manj, kmalu pa bodo povsem izginili.

V kmetijski zadrugi v Št. Jerneju niso slabo gospodarili

Pred kratkim smo poročali o lepem dobičku, ki ga je ustvarila lani KZ Dvor. Dne 24. februarja pa je imela letni občni zbor Kmetijska zadruga Št. Jernej. Občnega zbora se je udeležilo veliko število zadrugnikov, ki so pazno zasledovali poročilo o lanskeoletnem poslovanju. No, z 936.661 dinarjem čistega dohodka v lanskem letu so bili lahko zadovoljni. Seveda bi bili uspehi lahko še večji, če bi 570 članov zadruga nudilo več pomoči upravnemu in nadzornemu odboru. Nekateri manjši odseki namreč izkazujejo izgubo, ki sicer ni velika, vendar kaže, da ne gre nobenega odseka podcenjevati. Največ dobička izkazuje ekonomija — skoraj 600.000 din, ostali dobiček pa je ustvarila trgovina, nekaj pa še opekarina, pekarna in strojni odsek. Člani zadruga s poslovanjem opekarne niso zadovoljni in so zahtevali, da se je treba za kvaliteto opeke bolj zanimati. Ostri kritiki članov ni ušel tudi lesni odsek, ki sicer sedaj več ne obstaja, a je za njim ostal neporavnani dolg. To je toliko bolj čudno, ker izkazujejo lesni odseki pri drugih zadrugah največ dobička.

Promet v trgovini je znašal blizu 20 milijonov dinarjev. Samo zdravilnih zelišč in poljskih pridelkov je zadruga odkupila za 3.300.000 din. Navzlic temu je čisti dobiček v trgovini majhen, ker so med letom večkrat znižali cene, kar so krili iz lastnega dobička. Zadruga razpolaga že z velikim premoženjem, ki je naloženo v blagu, strojih, opremi in stavbah. Na občnem zboru so sklenili, da bodo letno kupili še eno mlatnico, slamoreznic na motorni pogon in morda še kakšen kosilni stroj. Člani so uvideli, da jim stroji veliko koristijo pri delu v gospodarstvu. Prav zato so sklenili, da se zadrugi deleži povečajo

V Dol. Toplicah pa se ne morejo preveč pohvaliti

Ze 17. februarja je imela v Dol. Toplicah kmetijska zadruga letni občni zbor. Iz poročila je razvidno, da je imela zadruga v letu 1951 nad 31 milijonov dinarjev prometa, čistega dobička je ostalo le 82.693 din. Med letom je

Nova kmečka delovna zadruga Toplice — Poljane

Kmečka delovna zadruga v Poljanah v topliški dolini se predvsem zaradi slabega vodstva v preteklih dveh letih ni mogla razviti v dobro, vzhodno zadruga. Nasprotno — nekateri njeni neuspehi so bili nasprotnikom zadrugaštva priljubljen kamen spotike, ob katerem so taki ljudje tajili celo vidne napredke vseh tistih dobrih, naprednih zborov in zadr. ekonomij, ki so s svojim gospodarjenjem že daleč presegle vsa pričakovanja v poljedelstvu, živinorejji itd. Ne moremo trditi, da v Poljanah ni dobrih, zavednih zadrugnikov. Prav ti so tudi uvideli potrebo, da se njihova zadruga spoji z vedno uspešnejšo zadruga ekonomijo v Dol. Toplicah.

Vrsta perečih problemov, ki je težila poljanske zadrugnike, je tik pred uspešno rešitvijo. Nedavni občni zbor zadruga v Poljanah in zadr. ekonomije v Toplicah, ki je bil v četrtek 6. marca, je pokazal, da je združitve obeh zadrugnih posestev v novo kmečko delovno zadruga najkoristnejše delo za nadaljnji razvoj zadrugaštva v topliški dolini. Saj je prav topliška zadr. ekonomija lani potrdila, kaj se da doseči s pametnim gospodarstvom. Navzlic težavam in malemu številu delovnih moči so lani zadrugniki na ekonomiji opravili 1413 delovnih dni, tako da znaša vrednost njihovega delovnega dneva za leta 1951 po 300 dinarjev. Poleg vseh dajatev in vloženega denarja v sklade je ekonomija zaključila leto z 79.000 dinarjev dobička. Zadrugniki so kritizirali člana nadzornega odbora, ki ni prišel k letnemu obračunu, pa tudi sicer med letom ni bil v redu.

V nedeljo dne 23. marca bodo volitve upravnega odbora nove kmečke delovne zadruga Toplice-Poljane. V načrtu nove zadruga je že nakup traktorja, ki bo opravil spomladansko setev, plačan pa je iz dobička prodanega lesa iz zadrugnih gozdov, še letos pa bodo v Poljanah postavili velik hlev za 60 glav goveje živine. Zadrugniki novomeškega okraja pozdravljajo ustanovitve nove kmečke delovne zadruga, ki naj zareže globoke brazde v topliški dolini.

na 500 din za člana-kmetovalca, ki ima nad 50 arov zemlje, za ostale pa na 200 din. Za poštno poslovanje v zadrugi bodo uslužbenci jamčili z desetkratno vrednostjo mesečne plače.

Sicer pa bi pripomnili, da občni zbor ni bil posebno posrečeno pripravljen. Poročilo knjigovodje je bilo vse preveč

NAJBOLJŠA ZADRUGA JE V STRAŽI

2. marca je imela redni letni občni zbor splošna kmetijska zadruga v Straži. Pri ustvarjanju čistega dobička ji prav gotovo ne bo kos nobena zadruga v okraju! Kar 1.669.645 din čistega dobička je izkazal obračun za leto 1951. Poleg tega so pri gradnji zadrugnega doma porabili nad 1.600.000 din zadrugnega denarja. Vseh osem odsekov je poslovalo z dobičkom, najbolj pa lesni odsek. Ker so les tudi izvažali, imajo v dobrem lep znesek deviz, ki jih bodo porabili za nakup potrebnih strojev. Dobro jim služi traktor, ki so ga kupili lani. Imeli so že pripravljeno les za nakup kinoprojektorja, ker pa so uvideli, da bi stal preveč, so pogodbo umaknili. Sklepu o nakupu kinoprojektorja pa se niso odrekli in samo čakajo ugodnejše prilike.

Zadruga razpolaga z velikim premoženjem, čeprav so leta 1945 začeli z — nič. Zadrugni dom predstavlja lepo vrednost, pravtako druga stavba, stroji, oprema, živina na ekonomiji, velike zaloge blaga in živil in podobno. Poleg tega ima zadruga lepe zneske v raznih fondih. Samo fond za investicije znaša nad poldrugi milijon dinarjev! S tem denarjem bodo lahko uresničili letošnje gradbene načrte za preureditev gostilniških prostorov, pekarnice in dokončanje opreme zadrugnega doma. Uspešno delovanje zadruga dokazuje tudi dejstvo,

zadruga odkupila med drugim tudi 2456 kg zdravilnih zelišč v vrednosti 169.000 din. S tem je zadruga nudila lep zaslužek pridnim nabiralcem. Pridobitev za zadruga in ves okraj je novi zadrugni dom, ki že služi svojemu namenu. Vsekakor pa je delovanje splošne kmetijske zadruga preozko, ker se nanaša v glavnem le na trgovino. V bodoče bo morala svoje delovanje razširiti še na druge gospodarske panoge, zlasti živinorejo, sadjarstvo in pod.

Na občnem zboru so sprejeli sklep, da se zadrugi deleži povečajo na 500 dinarjev. S tem bo olajšano zadrugi poslovanje, člani zadruga pa se bodo bolj kod dosedaj zanimali za njeno delo ter pri tem nudili pomoč novo izvoljenemu upravnemu odboru.

Od 109 na 350 din za delovni dan v Velikem Gabru

»Najhujše smo prestali!« Tako pravi danes zadrugniki v Velikem Gabru v trebanjskem okraju. Ko so leta 1949 ustanovili kmečko delovno zadruga »Matija Gubec«, je bilo v zadrugi le nekaj članov, na katerih je bila vsa teža dela in skrbi, ki spremljajo rojstvo vsake nove stvari, prav posebej pa še novega zadrugnega gospodarstva. Začetne težave pa niso zavrele razvojne poti. Pozneje se je zadruga povečala z novimi člani, tudi z večjimi kmeti. Da so resnično napredovali, naj povedo številke o zaslužku: lani so dobili zadrugniki v Velikem Gabru po 109 dinarjev, letos pa so prvi v okraju: 350 dinarjev znaša vrednost delovnega dneva. Ko smo zadnjič zapisali o zadrugnikih Velike Loke: Kdo se lahko pomeni z njimi, še nismo vedeli za uspehe Velikogabrskih zadrugnikov. Danes velja to vprašanje za obe zadrugi, delovni dan pa je v velikogabrški zadrugi še malo boljši.

Na vsakega člana zadruga v Velikem Gabru pride po 3 hektare obdelovalne zemlje — dela torej ni bilo malo, saj je bilo med letom le 16 stalnih delovnih moči. Zgradili so svinjake, popravili hleve. Čistega dohodka je bilo nad 2 milijona dinarjev. V sklade je šlo 29 %, za zaslužek zadrugnikov pa 1 milijon 440.000 dinarjev. Za investicijski sklad so namenili 257.571 dinarjev, za socialni sklad 202.000 din, za obratni kredit pa 122.476 din. Da ni bilo še večjih uspehov, je kriva razkosanost — arondacija še ni v celoti izvršena. Dobro pa so se posluževali strojne obdelave, skrbeli za izmenjavno semena, varčevali pa tudi niso z umetnimi gnojili. Pšenice so zato pridelali

učeno. Lahko bi povedal vse s preprostim besedami, tako kot to razumejo ljudje, ki se ne pečajo s knjigovodstvom. Vsaj za take prilike bi morala biti dvorana zakurjena! Se papir za zapisnik so pozabili pripraviti in je bilo treba potem letati ponj. Tudi posamezni — sicer redki — medklici članov, češ kaj imam od zadruga, saj nimam nobenega popusta v trgovini ipd., kažejo, da je med člani še vedno nekaj takih, ki jim je današnja stvarnost tuja. Navzoči predsednik Okrajne zveze kmetijskih zadrug tovariš Stane Smit je pojasnil zadrugnikom pomen zadruga in nakazal nekaj smernic za bodoče delo. Njegove smernice, lani doseženi uspehi in ugodni pogoji, ki jih ima zadruga so jamstvo, da bo v letu 1952 ob vsestranski pomoči vseh članov šentjernejska zadruga dosegla še večje uspehe.

Da obratuje že skoraj samo z lastnimi sredstvi. Narodna banka ji je znižala kredit obratnih sredstev, ker ga niso izčrpavali, sedaj pa so se sami sklenili, da bodo ostali kredit odpravili, da bodo odprodali zaloge lesa in drugega blaga, ki ga imajo na zalogi za več milijonov dinarjev.

Dobra udeležba, živa razprava, sprejeti sklepi in novo izvoljeni upravni ter nadzorni odbor na občnem zboru, vse to potrjuje, da delo zadruga in njen pomen člani pravilno razumejo. Sklep o prispevku 200.000 din iz čistega dohodka zadruga za popravila vaških potov proti Drganjim selom, Zalogu in še nekaterih drugih je najboljši dokaz neposredne koristi, ki jo ima vsa okolica od dobro poslujoče zadruga. Tudi na oškodovance na Primorskem niso pozabili: 30.000 din so poklonili v ta namen. Na pobudo prejšnjega upravnega odbora so sklenili kupiti štiri izravnavače za krompir, štiri kosilne stroje, na predlog članov pa se dve sadni škroplilnici in plemenskega bika. Sploh so zadrugniki predlagali, da se vloži čim več sredstev za nakup strojev. Stavljeno je bil tudi predlog, ki sicer ni bil osvojen, naj bi zadruga zbirala sredstva za gradnjo hotela s tujskimi sobami — ki je v Straži nujno potreben. Sklep o povišanju deležev na 1000 din za člana bo pri 433 članih, kolikor jih je včlanjenih, zadrugi pripomogel k še večji finančni samostojnosti. Z zadrugnim domom pa upravljal poseben odbor, ki bo skrbel, da bo dom res služil svojemu namenu.

Prav tako kot v ostalih zadrugah bodo tudi tu uslužbenci jamčili z desetkratno vrednostjo mesečne plače za poštno poslovanje. Gospodinj, ki so bile na občnem zboru so izjavile, da s kvaliteto kruha iz zadrugne pekarnice niso zadovoljne in bo treba pogledati, kje je vzrok. Se o tem so se pogovorili, kako bo zadruga pomagala gasilski četi do prepotrebnih cevi. Ob zaključku občnega zbora so vsem udeležencem razdelili brezplačno strokovne knjige. Z ugotovitvijo, da je preteklost najboljši nauk za bodočnost, so zaključili dobro uspešni občni zbor, ki pomeni prav gotovo solidno podlago za nadaljnji razvoj zadrugne misli v Straži in njeni okolici.

na hektar po 1400 kg, zasebni kmetje po 800 kg. Krompirja 170 stotov, privatniki po 100 stotov, vina na hektar 10.000 litrov, zasebniki 4000 litrov. — Uspehi govorijo prepričljivo. Samo krompir je dal 800.000 din dohodkov! Domača strojna obdelava je vrgla samo v 4 mesecih 39 tisočakov dobička, na drugi strani pa se je pokazala izguba pri konjih: 100.000 dinarjev pri 6 konjih v vsem letu!

Živinoreja lani ni izpolnila pričakovanj. Premalo so se brigali za njo vsi v zadrugi. Komaj 26 glav goveje živine imajo zdaj, pa še ta ne dela časti zadrugi! Sedem glav je uničila bolezen, pa kljub temu bi govedoreja lahko dala zadrugnikom več. Redili pa so nad 100 prašičev, vendar pa so premalo skrbeli za kakovost prireje.

VEČ POLITIČNEGA IN VZGOJNEGA DELA MED ZADRUGNIKOM!

Občni zbor je pretresel tudi slabe strani zadrugnikov. Navzlic doseženim uspehom je bilo med letom marsikaj zakritega, marsikaj nerazčiščenega. Premalo je bilo javne kritike, čeprav je bila včasih zelo dobra. Nastala so trenja med srednjimi in malimi kmeti v zadrugi. Zima je bila lepa — kdor pa ni imel svojih konj, ni mogel dobiti drv. Ni še zvesti, da so tudi konji postali zadruga lastnina, da naj služijo vsem. Izvoljena je bila komisija za razčiščenje nekaterih nepravilnosti. Žene so se potegovale za svoje pravice, češ da so za enako delo manj plačane kot moški. Te napake so delno popravili med letom, vendar pa je stari odbor upošteval predvsem svoje koristi, premalo pa je skrbel za razširitev za-

Spet 6 milijard dinarjev za pomoč našemu kmetijstvu

Zvezna vlada je pred dnevi sprejela odločbo o znižanju prodajnih cen industrijskih izdelkov, ki so potrebni kmetijski proizvodnji in ribarstvu. Državna kmetijska posestva, okrajne zadrugne zveze, kmečke delovne zadruga in splošne kmetijske zadruga bodo kupovale po nižjih cenah velike in srednje kmetijske stroje in naprave domače proizvodnje.

Odločba navaja med drugim, da bodo zadruga kupovale lahko traktorje znamke »Ansaldo 60« domače proizvodnje s 25 % popustom, traktor »Zadrugar« s 65 % popustom, elevatorje s 45 do 50 % popustom itd. Traktorje, ki jih upvažamo in so namenjeni kmetijskim proizvajalcem, bodo prodajali po dejanskih nabavnih cenah in bodo oproščeni kakršne koli davčne obremenitve, dobička in drugih razlik v cenah.

Državna posestva, zadrugniki in zasebni kmetje bodo kupovali lahko rezervne dele domače proizvodnje za vse velike in srednje kmetijske stroje in naprave s 40 % popustom. Umetna gnojila bodo kupovala taka gospodarstva z 10 do 65 % popustom, zaščitna sredstva za rastline z 20 do 90 % popustom. Tako bodo n. pr. vsi pridelovalci kmetijskih pridelkov kupovali pogonsko gorivo in motorno olje za svoje potrebe po nižjih cenah: bencin bodo n. pr. kupovali po 27 din za kilogram, plinsko olje po 16 din za kilogram itd.

Skupen znesek, ki ga bo država prispevala za razvoj kmetijstva v letošnjem letu z znižanimi cenami strojev, zaščitnih sredstev in pogonskih sredstev znaša 6 milijard 149 milijonov dinarjev, kar predstavlja nedvomno nadaljnjo učinkovito pomoč za razmah naše kmetijske proizvodnje sploh, posebno pa za razvoj državnih posestev in kmečkih delovnih zadrug.

VINOGRADI SO OŽIVELI

Iz Bele krajine, Trške gore, strških gor, Podljudna in drugih vinorodnih predelov trebanjskega in novomeškega okraja poročajo vinogradniki, da so začeli navzlic poznemu snegu in mrazu z deli v vinogradih, ponekod pa je rezanje trtja že zaključeno. Zadnji sneg je marsikje dal dober saninec, da so kmetje zvozili v vinograde kolje in gnoj. Kakor hitro bo trtje obrezano, pride na vrsto koljenje, gnojenje, kopanje, s spomladajo pa vsa druga dela v vinogradih. Saj dolenski vinogradnik nima veselejšega in skrbnejšega dela kakor je skrb za vinograd.

OBVESTILO

Obveščamo vse delodajalce državnega, zadrugnega in zasebnega sektorja in vse zavarovalnice, da se je Uprava za socialno zavarovanje pri OLO Trebnje preselila ozir. združila 10. marca 1952 v Upravo za socialno zavarovanje pri OLO Novo mesto.

Vse stranke prosimo, da se obračajo neposredno v vseh slučajih na naslov Uprave za soc. zavarovanje v Novem mestu.

Izvršni odbor OLO Trebnje

druge in za politično delo med zadrugniki.

Za dober uspeh zadruga gre priznana je najpridnejšim delavcem, med katere štejemo vsekakor pridnega gospodarja in dosedanjega predsednika tov. Jeraja, ki je opravil lani 475 delovnih dni. Korelc Jože imal 442 dneva, Marija Korelc 260 dni, Jože Ilar 324 dni, Franciška Ilar 190 dni, Franc Smole samo v poletju 203 delovne dneve, Marija Smole 147 dni itd. Na teh naj se zgledujejo ostali zadrugniki.

6 novih članov so sprejeli na občnem zboru. Marsikdo bi še, če bi se zadrugniki pomenili z njimi o tem in onem, kar kmeta mora zanimati. Med novimi člani sta mizar Jože Lavrih in tesar Lojze Piškur, ki bosta zadrugi v veliko pomoč. Za les iz zadrugnih gozdov bodo kupili v tujini stroje, popravili bodo stari mlin in imeli tam tudi šupo za stroje. Dve gnojni jami bodo zgradili v Zubini. Milijon dinarjev kredita za nove gradnje bodo najeli, obratnega kredita pa 200.000 din. Velike obveznosti so prevzeli pretekli teden nase velikogabrški zadrugniki v Smoletovi hiši v Zubini, kjer so se zbrali k letnemu obračunu. Smoletovega Franca so izvolili za novega predsednika. Čvrsto bodo zgradili za delo — ker dobro vedo, da je zmaga odvisna predvsem od skupnih naporov in ljubezni do dela.

A. Zaletelj

Vremenska napoved

V dneh od 14. do 23. marca bodo predvidoma okoli 15. in 19. marca padavine, ki bodo prinesle novo ohlajitev.

Ponesrečen napad na splošne kmetijske zadruge v Beli krajini

Občni zbori splošnih kmetijskih zadrug so v preteklih tednih pokazali precejšnjo podtalno dejavnost reakcionarnih elementov, ki so se spravili nad razbijanje zadrug v Beli krajini. Njihova dejavnost je tesno povezana z načrti znanih sovražnikov ljudske oblasti, ki se na vse kriplje borijo proti razvoju kmečkega združništva na vasi. Kje je treba iskati te ljudi? Med bivšimi trgovci, gostilničarji in večjimi kmeti jih najdemo, med ljudmi, ki ne morejo pozabiti starih, »zlatih časov« preteklosti, ko so bogateli na račun splošne ljudske bede ter gospodarske zaostalosti Bele krajine.

Izrazit primer sovražne akcije proti kmečkemu združništvu se je jasno razkril na obnem zboru Kmetijske zadruge v Metliki. Že nekaj dni pred obnem zborom so se po Metliki slišali glasovi, da bo kmetijska zadruga likvidirana. Res se je na obnem zboru pokazala skupnica ljudi, ki je ves čas po izbranih poročilih upravnega odbora zadruge dajala neumestne opazke in godrnjala. Tej reakcionarni skupnici najbrž ni bilo prav, da je metliška kmetijska zadruga lani imela nad pol milijona dinarjev dobička in uspehe na vseh gospodarskih področjih. Najizrazitejši godrnjač je bil bivši gostilničar Janko Car, po domače »ban-ka« iz Metlike. Skozi vse godrnjanje skupine se je razločno videlo, kam moli pes svojo reakcionarno taco. Skupina godrnjačev je čakala na ugodno priliko; takoj nato, ko je bil razrešen stari odbor, so se godrnjači na znamenje Jankota Cara dvignili in demonstrativno zapustili zasedanje, izražujoč, da jim zadruga ni potrebna.

Tragično, pa hkrati tako značilno

za zahrbtno, umazano delo sovražnikov napredka je, da so na obnem zborih splošnih kmetijskih zadrug v Beli krajini ponekod tudi posamezni manjši kmetje sedli v potaplajoče se ladje reakcije, ki je smrtni sovražnik ljudske oblasti in ki izkorišča vsako ugodno priliko, samo da bi porinila nož v hrbet socialistični skupnosti. Za Metliko n. pr. je zanimivo, da je sam predsednik MLO nasledel tem elementom in jih ni ostro obsodil.

Skozi ta očala je treba gledati tudi marsikaj drugega v Metliki, kjer je MLO zanemaril svojo gospodarsko dejavnost, zlasti nekatere obrtne industrijske delavnice, ki so v kaj slabem stanju. Tako n. pr. stoji podjetje »Zaga«, ki bi lahko metliškim in okoliškim kmetom bilo v veliko pomoč. Stanje v mestni pekarni je več kot kritično; razmere so neuhigienične, eden izmed delavcev leži v bolnišnici, ker je zbolel na pljučih, ostala dva pa sta odpovedala delo zaradi slabih delovnih pogojev, ker se MLO ne pobriga za primerno ureditev delavnice. Metlika je veliko gospodarsko središče in ima vse pogoje za dober gospodarski razvoj, vendar pa se ne razvija tako, kakor bi se lahko. Ali ni tudi tu čutili vpliva ljudi, ki ne želijo napredka?

Na to ni težko odgovoriti. Car Janko iz Metlike, ki je podtalno rovaril proti zadrugi in dajal instrukcije svojim »prijateljem«, da so govorili zanj skozi svoja usta, je bivši gostilničar in posestnik. Bil je partizanski dezertir in je bil že kaznovan od ljudske oblasti. Eden njegovih sinov je ilegalno pobegnil čez mejo, drugi pa je s sebi primerno družino s kamenjem napadel občni zbor kmečke delovne zadruge v

Metliki. Prav ta zadruga je največji trn v peti bivšim »vzornim« gospodarjem.

Nekaj podobnega se je zgodilo na obnem zboru Kmetijske zadruge v Preloki, kjer je nastopil proti zadrugi bivši trgovec in večji kmet Pavlakovič Jože, ki je prav tako demonstrativno zapustil občni zbor s svojimi ministranti vred. Predsednik zadruge se sploh ni pripravil na občni zbor, tako da je njegovo poročilo podal tajnik v nekaj kratkih besedah, nasprotno pa je poskrbel za obširne »priprave«, s katerimi naj bi se zadruga razbila. Na svojem stanovanju je n. pr. 9. februarja sklical sejo upravnega odbora, čeravno so bile prej vse seje v pisarni KLO. Po sebi je bil sklican izredni občni zbor — nekaj dni pred letnim obnem zborom! Edini namen tega izrednega obnega zboru je bil: uničiti zadrugo, kar pa predsedniku zadruge po zaslugi partijske organizacije in zavednih združnikov ni uspelo. »Uspeh« je bil le ta, da je nekaj članov in članic na tem obnem zboru vrnilo združene članke članske knjizice, med prvimi oče predsednika zadruge, 90 članov od 120 članov zadruge pa je odločno nastopilo proti razbijanju zadruge in obsodilo delo predsednika KZ, ki ima 3 posestva in je bivši trgovec, ima pa še danes pripravljeno svoj trgovski lokal »za vsak slučaj«, če bi se zadruga razbila...

Vsi ti in podobni izpadi razbijatev zadrug pa niso uspeli. Zadržniki so obsodili njihova dejanja in še bolj strnili svoje vrste. V Metliki so n. pr. sprejeli več pomembnih sklepov, ki bodo pospešili gospodarski razvoj mesta. Uredili bodo drevesnico, ustanovili mlekarino in nekaj obrtnih odsekov. Zadruga bo okrepila odkupovanje vseh kmetijskih pridelkov in nudila svojim članom vse potrebno blago. Uvedla bo nabavne knjizice za člane, tako da bodo ob koncu leta le-ti soudeleženi na dobičku. Za uspešnejši razvoj zadruge bodo zvišali obratni kredit še za 5 milijonov dinarjev.

Večina kmetijskih zadrug je na obnem zborih dvignila deleže članov na 1000 dinarjev, kar bo znatno vplivalo na večjo delavnost zadrug, zrasto pa bo tudi zanimanje članov za delo in uspehe zadrug. Občni zbori pa so tokrat tudi pokazali, kako nujno potrebno je sodelovanje vseh združnikov splošnih kmetijskih zadrug. Budnost osnovnih partijskih organizacij in ostalih množičnih organizacij se mora navedati na sodelovanje vseh združnikov — le ob takem delu bodo tudi naprej padale maske z obrazov reakcionarnih posameznikov, ki čedalje bolj kažejo svoje pravo lice.

J. V. — F. K.

Kratke vesti

Ljubljana. — Nova telegrafska centrala v Ljubljani. V Ljubljani je pretekli teden začela obratovati nova avtomatska telegrafska centrala. Stara centrala je bila na deset priključkov, nova pa jih ima 30 ter se bo z njo znatno izboljšala telegrafska zveza Ljubljane z drugimi kraji v državi. Aparaturo za to telegrafsko centralo smo dobili iz inozemstva, nekatere dele pa je izdelala tovarna »Iskra« v Kranju.

Beograd. — Letos bo na raznih delovnih akcijah sodelovalo 92.500 mladine. Razen na največjih objektih, kot so hidrocentrale Jablanica, Mavrovo, Vlasina, Vinodol ter pri gradnji metalurških kombinatov v Zenici, Sevojnu, Nikšiću in Svetozarevu, bo naša mladina pomagala tudi graditi cesto Vrhnika—Logatec ter obnavljati naselja, ki so jih uničili ali poškodovali snežni plazovi.

Zagreb. — Nad 200 delegatov je bilo na kongresu Zveze študentov, ki je bil 3 dni v Zagrebu. Na kongresu so bili navzoči tudi delegati iz drugih držav ter predstavniki zvezne in hrvatske vlade. Kongres je razpravljal o delu Studentske zveze, o nekaterih pojavih na univerzah ter o značaju in nalogah Studentske zveze. Kongres je poudaril, da morajo biti študentske organizatorji političnega življenja ter da morajo razumeti dobo, v kateri žive ter smisel in pomen tega, kar danes ustvarjamo.

Beograd. — Izredno važno uredbu o skladih plač je izdala zvezna vlada. Na osnovi te uredbe bo država zajamčila vsakomur, ki je v delovnem od-

nosu, da bo prejel najmanj tisto vsoto, ki je določena za minimalno plačo. Po tej uredbi bodo podjetja sama razdeljevala sklade plač, to se pravi, da bodo delavci bolje plačani tam, kjer bodo podjetja bolje uspevala. S tem bo še bolj važna dejavnost delavskih svetov, ki jih prav te dni volijo v skoro vseh podjetjih.

Beograd. — 32 hidrocentral gradimo v državi. Imena mnogih izmed njih ste že dostikrat slišali: to so hidrocentrale Vinodol, Mavrovo, Jablanica itd. Letos bodo predvidoma gotove hidrocentrale Otvčarbanja v Srbiji, Došnica v Makedoniji ter Moste in Medvode v Sloveniji. Vinodolska hidrocentrala, ki je lani že začela obratovati z enim agregatom, bo letos dobila še drugi agregat. Ze danes proizvajamo dva in polkrat več električne energije kot pred vojno. Do konca leta pa bomo proizvajali najmanj trikrat več električne energije, kot so jo proizvajale vse elektrarne stare Jugoslavije.

Split. — Velike priprave na novo turistično sezono v Dalmaciji. Medtem ko pri nas v ravninah še vedno leži sneg in bo treba najmanj še teden, dva, da bo skopnela bela odeja, se v južni Dalmaciji že kopljejo. V vseh krajih našega Primorja se že vneto pripravljajo na novo turistično sezono. Razen domačih gostov pričakujejo letos tudi precejšnje število tujih gostov, med drugim iz Švice, Avstrije, Zahodne Nemčije, Francije, Amerike in Kanade. Vrsto hotelov bodo obnovili, izboljšali prometne zveze. Za letošnjo turistično sezono se obeta zelo dober obisk v vseh obmorskih krajih.

Takih loucev res ne potrebujemo

Pred kratkim je javil lovec Lukanič iz Pake pri Starem trgu, ki spada pod lovsko družino Stari trg, na Lovsko zvezo v Crnomlju, da je z ampulo zastrupil volka, katerega pa so trije volkovi raztrgali in je ostala od zastrupljenega samo glava in rep. Priložil je potrdilo KLO Stari trg in Lovske družine Stari trg. Republiški odbor mu je na osnovi priloženih potrdil izplačal nagrado v znesku 5000 din, obenem ga pa pozval, da pošlje glavo in rep volka na Republiški odbor za pokončavanje volkov v Ljubljani. Po tej zahtevi je Lukanič poslal v Ljubljano glavo in rep navadnega malega sivega psa.

Ko je bil 24. febr. t. l. občni zbor Okrajne lovske zveze, je bila glava tega psa pokazana navzočim. Vsi so na prvi mah ugotovili, da je to glava psa. Jasno je bilo, da gre za prevaro, ker je Lukanič etar lovec in bi moral poznati volka. Od dvoma bi morda lahko prišlo samo če bi to bil pes volčjak, pri takšni glavi pa je

bil izključen vsak dvom. Na obnem zboru Okrajne lovske zveze je bil Lukanič izključen iz lovske družine, podpisana potrdila iz KLO in predstavnik Lovske družine Stari trg, ki sta tudi lovca, pa sta bila kaznovana z zadnjim opominom, to je z ukorom pred izključitvijo, ker trdita, da volčje glave nista videla, pač pa le sled volkov na snegu, in sta verjela Lukaniču na njegovo besedo. Za to dejanje se bodo vsi trije še zagovarjali pred sodiščem.

6. februarja letos je šel član lovske družine v Crnomlju Štrucej iz Jerneje vasi s puško v Kelec nad Bistrico. Logar Babič iz Miklerjev ga je opazoval nad 40 minut. Ko je Štrucej ustrelil srno in jo nesel proti domu, je opazil logarja Babiča in nameril nanj puško. Babič se je vrgel v sneg, nato pa mu je uspelo, da je pobegnil. Štrucej tajni svoje dejanje, na lovskem posvetu pa je bil izključen iz družine. Na glasovanju so bili trije lovci proti izključitvi, zato je lovska družina tudi te izključila.

V taki hudi zimi in prepovedanem času za streljanje sm, ko bi morali lovci živliti krmiti in skrbeti zanje, se še doba lovci, ki srne streljajo. Za taka dejanja imajo celo prikrita pritrjevalca. Lovska družina jih je zato na posvetovanju razkrinkala in izključila iz svojih vrst. K.

Odlok Izvršnega odbora MLO Novo mesto

Izvršni odbor MLO Novo mesto je sprejel na svoji redni seji dne 16. februarja 1952 na osnovi čl. 3. Odloka o vzdrževanju snage in kulturnega izgleda v mestu, sprejetelega na rednem zasedanju MLO Novo mesto dne 8. februarja 1953 naslednje

ODREDBO

1. Kot center mesta, kjer se ne dovoljuje rediti živino, prašiče, drobnico in kunce, se smatra celotni II. in III. teren, ki obsega naslednje ceste, ulice in trge:

Glavni trg, Ljubljanska cesta do št. 31. Vrhovčeva ulica, Kratka ulica, K sodišču, Strelška ulica, Sokolska ulica, Gerdešičeva ulica, Dilančeva ulica, Poštna ulica, Detelova ulica, Jenkova ulica, Franciškanova ulica, V mlin, Kapušinski trg, Na Loko, Dr. Defranceschijeva ulica, Proštjalska ulica, Kapl. teljska ulica, Katarinini trg, Strma steza, Kasteleva ulica, Arkova ulica, Cerkevna ulica, Florjanov trg, Križiška ulica, Mej vrti Kosova ulica, Sokolska ulica, Društvena uli-

ca, Društveni trg, Sv. Jurija ulica, Breg in Pučjeva ulica.

Poleg označenih cest, ulic in trgov se zabranjuje reja domačih živali še v naslednjih cestah I. in IV. terena MLO Novo mesto: Sečelova ulica, Šušterjeva ulica, Kandijška ulica ter območje Trdinova čista.

2. Prebivalci pod točko I. navedenih cest, trgov in ulic smejo rediti živino, prašiče, drobnico in kunce le, če jim IVO MLO Novo mesto izrečno dovoli na njih pisмено vlogo.

3. Ta odredba stopi v veljavo istočasno z odlokom o vzdrževanju snage in kulturnega izgleda v mestu, ki ga je izdal MLO Novo mesto na svojem V. rednem zasedanju. Smrt fasizmu — svoboda narodu!

Tajnik: ZAGORC FRANC, I. r.
Predsednik: UDOVIČ JOŽE, I. r.

Z zadrugo v Jurjevicu so člani lahko zadovoljni

Po poročilih o obnem zborih KZ po vsej naši republici je zapazen lep razvoj splošnega kmetijskega združništva. Med dobri mi je tudi Kmetijska zadruga v Jurjevicu pri Ribnici. Njeno celotno poslovanje je bilo uspešno, kajti če omenimo že samo privedev kmečkega praznika lani v oktobru, ko je bil prikazan dosežani obseg sadjarstva in živinoreje v sklopu KZ ter s tem v zvezi vse njeno poznejše delo, lahko zadrugi le čestitamo.

Letni obračun izkazuje skoraj pol milijona čistega dobička.

Namen vsake zadruge je s podvojenimi močmi delati za socialistično vas. Občni zbor KZ v Jurjevicu je zato kot napotilo za bodoče delo sprejel naslednje sklope:

Da bodo poživeli kmetištvo, bodo združniki povrnili za krmne rastline povečali za najmanj 50%. Ustanovili bodo vodno zadrugo za osuševanje močvirnega ozemlja. Iz lastnih denarnih sredstev bodo še letos dogradili zadrugi dom. Če bodo potrebovali še kaj denarja, ga bodo najeli s posojilom v Investicijski banki.

Za dvig sadjarstva bodo še to pomlad nabavili 300 sadnih dreves. Precepili bodo vsa sadna drevesa svojih članov z vrstami, ki v Ribniški dolini najbolj uspevajo.

Da bo zadruga zavarovana pred morebitno izgubo v poslovanju, bo odsejal veljalo kot garancijo desetkratno jamstvo mesečne plače uslužbenca. Vsako uslužbenec pa bo v ta fond plačeval mesečno od svoje plače 10 odstotkov.

Taka je slika Kmetijske zadruge v Jurjevicu. Prav nasprotno sliko pa nam pokaže poslovanje KZ Sušje. Primanjkaj poslovođkinje znaša nič manj kot 80.000 dinarjev! Najlepše pa še pridele Dosedanji poslovođkinji je odbor priznal nagrado ter ji je pripravil črtati polovico primanjkljaja (seveda če bo to sprejel občni zbor). Radovedni smo, če bo javnost ob vsem tem molčala in če bo zadovoljno s takim stanjem ljudsko sodišče. Verjetno ne!

MESTNO GOSTINSKO PODJETJE
gostilna
»Gorjanci«
NOVO MESTO
Sokolska ulica št. 1
nudi vsak čas topla in mrzla jedila, po naročilu tudi specialitete, okusne malice ob vsakem dnevnem času ob zmernih cenah. Na razpolago prvovrstna bela in rdeča domača in dalmatinska vina, vino v buteljkah, žganje, likerji in druge pijače
Vsako soboto in nedeljo godba in ples
Za obisk se priporoča
upravnica Kemrova

V začetku maja 1942 je s Hrvatske prišel h gorjanskim partizanom človek s tremi različnimi legitimačijami, s tremi imeni in čudnim osebnim romanom, ki se je precej vrtel tudi okrog gestapa. Pisal se je Milovan Zelen, doma je bil iz Ljubljane, Tyrševa cesta št. 92, v partizanih si je izbral ime Skala, pri belogardistih papa Slavko. Skala se je povezal s Štajerskim bataljonom in bil njegov stalni obiskovalec. Ko so se v začetku julija začeli zbirati partizani v Gabrjuh pod Gorjanci, je 10. julija Štajerski bataljon obvestil, da ga partizani nameravajo napasti; ostal je pri belogardistih in takoj postal njihov funkcionar. S seboj je pod pretevo, naj mu pomaga pokopati nekega padlega tovariša, zvalbil partizana Alojza Čukajno—Džura, ki so ga belogardisti razorožili, čez noč privezali k drevesu in mu že izkopali grob. Zjutraj 11. julija je Čukanja prošil stražarja, naj ga odveže, češ da mora na potrebo. »Belogardist je ustregel tej njegovi predsmrtni želji. Jetnik je priložnost izkoristil, se rešil pred zavratno smrtjo in partizanom opisal svojo dramatično zgodbo, ki je docela razgalila belogardistične morlice.⁸⁷

V teh dneh je Štajerski bataljon često menjaval svoje taborišče okrog St. Jošta in se mrzlično utrjeval. Belogardističnim pristajšem je razkril svojo skrivnost, ki so jo do takrat poznali redki, in jih mobiliziral. Nekaj dni kasneje, ko je kaplan Šinkar pisal Debeljaku, naj »skuša od Italijanov iztisniti orožje«, sta tudi kaplan Janez Urbanč in župnik Jože Smolič iz Stopič s svojimi sodelavci zaprosila Italijane za strojnico in nekaj pušk. To je neki Sokol, menda dr. Kalan, 4. julija sporočil kaplanu Babniku—Cirilu in mu naročil, naj se poročnik Kranjc poveže z njimi.⁸⁸

⁸⁷ Ivo Pirkovič, Belogardizem (rokopis), str. 109 do 112.
⁸⁸ Originalno pismo Sokola je v Babnikovem arhivu, proročno kaplana Urbanč in župnika Smoliča pa sem našel v arhivu ut. divizije »Leonzo«.

Franček Saje:

Belogardistični štajerski bataljon

Italijani pa belogardistov še vedno niso hoteli podpreti z orožjem. Zato so se nekateri belogardistični novinci ob spopadu s partizani 11. julija vrnili na domove ali se zatekli v Novo mesto, okrog dvajset neoboroženih od skupno sto mož Štajerskega bataljona pa je s svojim odelkom begalo okrog Novega mesta.

Ko je Zelen—Skala »Štajercem« povedal, kje imajo partizani taborišče, so jih belogardisti takoj hoteli napasti. Joško Jakoš si je v svoj dnevnik zabeležil:

»Sli smo v treh skupinah, a zvedeli smo, da so se preselili. Na položaju smo ostali s Cigo-tom (Tomazičem), drugi dan (11. julija — op. S. F.) pa se vrnili v logor. Opoldan smo opazili, da partizani obkoljujejo in so se pokazali na vseh višjih položajih. Mi smo šli na položaje, obvestili logor ter dobili pomoč.⁸⁹

Ivan Majnik—Džems je namreč 11. julija s svojim bataljonom Belokranjskega odreda prihitel preko Gorjancev. Na Zajčjem vrhu je iznenadil belogardistično patroljo, spremljajočo enajst jetnikov Povšetovega partizanskega voda, ki so s parom konj in sodom šli po vodo. Partizani so ujetnike brez boja rešili, ujeli dva belogardista, enega pa ustrelili. Ti strelci so belogardiste opozorili na nevarnost, da so šli na položaje, obvestili logor ter dobili pomoč. Po okoliških vinogradih se je razvila kratka in neodločna bitka. Ker ni potekala ugodno za belogardiste, so jo ti prekinili z vpitjem na partizane, čemu vendar streljajo, saj so tudi oni partizani. O spopadu so belogardisti hitro obvestili italijansko vojaško poveljstvo v Novem mestu, ki je v svojem obveščevalnem poročilu zabeležilo:

⁸⁹ Dokumenti III, Jakošev dnevnik, str. 29.

Sovražniki združništva so sneli krinke

Na nedavnim obnem zboru Kmetijske zadruge Žužemberk so povabili tudi člane bivše KZ Smihel z željo, da bi s svojimi deleži pristopili k zadrugi v Žužemberku. Tako bi lahko na novo odprli poslovalnico, ki bi bila nujno potrebna tamkajšnjim združnikom. Žal pa na zbor ni prišlo veliko združnikov zaradi velikega snega. S sanmi se je pripeljal le šest združnikov, ki pa so bili precej nadelani z vinsko kapljico — in še so prišli s prav določenim namenom. Da je bilo res tako, prča dejstvo, da je kolvodnja te skupnice predsednik KLO Smihel tudi Mirič, pred vsem zborom združnikov snel protiljudsko krinko. Že pred mašo so se ti ljudje v gostilni pri Zajcu dobro dogovorili, kako bodo preprečili, da se poslovalnica ne ustanovi. Pri tem jih je nekdo zelo podpiral, saj je bilo na mizi dovolj vinske kapljice. Tudi zadruga poslovalnica v Smihelu ni potrebna, je v imenu ljudstva povedal predsednik Mirič, ki je nadvse slovesno izjavil, da ljudstvo ne želi imeti poslovalnice KZ in da tudi deležev ne mislijo prenesti na KZ Žužemberk. Bil pa je takoj postavljen na laž, kajti ljudstvo tega ni zahtevalo, kar je povedal neki pametnejši združnik iz Smihela. Povedal je, da to ni res in da se bodo na množičnem sestanku poverili ali so za zadrugo ali ne. Seveda pa tudi ta sestanek ne bo mogel uspeli, če bodo na njem nastopili ljudje Miričevega kova. Tovariš predsednik bi moral povedati zakaj ima tako sovražstvo do ustanovitve poslovalnice, saj je on prvi poklekan, da ljudem povedo pomagaj. Da bi bilo delo teh ljudi popolno, so jim slepo sledili in kimali še drugi. Tudi bivši

predsednik KZ, ki nosi doberšen del krivde za neuspeh zadruge, jim je hitro sledil. Zvesti sluga, podoben svojemu gospodarju, je bil zelo glasen in visoko omočilen delavec krajevnega peskoloma Vid Struna, ki je povrh tudi član sindikata. Že na krajevni seji so se razgovarjali o poslovalnici. Zlasti nepomirljiv sovražnik ustanovitve ali pristopa k zadrugi je bil odbornik Anton Vidmar iz Klečeta.

Zbor združnikov je nekaj časa poslušal blebetanje vinjenih razgrajatev. Takoj je bilo ljudem jasno, kaj hoče ta peščica ljudi s predsednikom na čelu. Na stolček bi radi posadili bivšega trgovca Zajca, da bi ta nemoteno delal za svoji žep. Da je to resnica, potrjuje tudi dejstvo, da je Zajc takoj po likvidaciji zadruge iskal v Novem mestu potrebno dovoljenje za opravljanje trgovske obrti. Združniki so sprejeli odločitev, da bodo Miriča razgrajatev. Bili so na mestu razkrinkani in so morali takoj zapustiti občni zbor žužemberške kmetijske zadruge.

Navzlic odporu te peščice ljudi pa misli KZ vseeno odpreti poslovalnico. Tisti, ki še danes krošnjarijo s cekarji in mislijo, da še vedno lahko izjemajo ljudi, naj se misel kar iz glave izbijajo. Med delovnimi ljudmi je mesto samo za tiste, ki delajo pošteno in za skupnost.

Ljudi Miričevega in Vidmarjevega kova in ostale iz te bratovščine pa je treba javno obsoditi. Tiste, ki izkoriščajo zaupanje ljudstva v protiljudske namene, je treba pokl-obiti na odgovornost Zakupno gostišče pa je treba dati v roke človeka, ki razume naš čas in prizadavce našega ljudstva. — a

KMETIJSKA ZADRUGA V DOLENJSKIH TOPLICAH
je s 1. marcem 1952 spet odprla lesni odsek
Odkupujemo les vseh vrst in v vsaki količini od gozdnih posestnikov v KLO Dol. Toplice, Podturen in Uršna sela. — Plačamo najvišje cene proste prodaje v zakoniti višini. Les prevzemamo na lastnem skladišču v Dolenjskih Toplicah in ga takoj plačamo
Lesni odsek Kmetijske zadruge Dolenjske Toplice

11

Belogardistični štajerski bataljon

»Zvečer 11. t. m. so se komunistični razbojniki in elementi »bele garde« živahno obstreljevali na področju Dolja...⁹⁰

Roza Uhanova—Silva pa je zapisala v svoj dnevnik:

»Danes popoldne je bil hud spopad med nami in partizani. So nas že pogruntali. Sem še bolj zadovoljna. Se bomo borili vsaj mož proti možu. Bolje kot pa zahrbtno...⁹¹

Vendar so se belogardisti še posluževali zvijače s partizanskimi znaki. Na dan spopada okrog Zajčjega vrha so z naglico mobilizirali svoje ljudi in s partizanskimi triglavkami na glavi zavratno lovili partizane. Tako so na Dolju dobili v roki zaslišelega kapetana Vasiljevič—Istok. Govoril jim je, da so četniki Draže Mihailoviča in redna jugoslovanska vojska ter jih pozival, naj pristopijo k njim. Dvema jetnikoma je uspelo pobegniti, dva pa sta ostala v belogardističnih rokah. Pred smrtjo se je z begom rešil tudi Janez Juršič z Dolja. Belogardisti so ga hoteli ubiti, ker jim je kot »partizanom« napisal pismo, da pregrdo ravnajo s partizanskimi družinami.⁹²

V noči na 12. julij so partizani obkoljevali področje St. Jošta. Ker je Gorjanski bataljon prišel prekasno, so belogardisti pobegnili čez progo Novo mesto—Crnomelj in šli proti Toplicam. V močno utrjenem belogardističnem taborišču so partizani zaplenili osebni avtomobil in našli več svežih grobov umorjenih žrtev. Dobili so tudi ovitke pism.

⁹⁰ Divizija »Leonzo«, foglio inf. št. 163, 13. VII. 1942, N 08/4030.
⁹¹ Dnevnik Uhanove, beležka 3. julija 1942, datum zopet ni točen.
⁹² Ivo Pirkovič, Belogardizem (rokopis), str. 114 in 115.

ki jih je belogardistom pošiljal Franc Brule s Hrušice, župan občine Smihel—Stopiče.

S tem so partizani izsledili belogardistično zapušniško mrežo. V nedeljo 12. julija so aretirali klerikalnega župana Brulca in nekaj njegovih sodelavcev ter jih zaradi dokazanega sodelovanja pri zločinem delovanju belogardističnega Štajerskega bataljona obsodili na smrt. To so bile prve smrtno obsodbe, ki so jih partizanska vojska sodišča izrekla nad izdajalec domovine v stopniški fari. O obsojnicah je za kaplan Urbanč kasneje zbral, da so bili le vzorni fanti in člani Katoliške akcije, ki so bili partizanom »na poti«. Za Janeza Goloba iz Hrušice pa mu je uslo, da je »oblastemc« (italijanski okupatorjem — op. S. F.) naznanil Rav-tarja, zaradi tega so ga prijeli partizani in ga obsodili na smrt.⁹³

V St. Joštu so partizani ujeli ranjenega belogardista Pintariča, študenta iz Rake, in ga poslali v svojo bolnišnico. Ko je Pintarič okreval so mu dali še bolniški dopust. Nato je šel znova v belo gardo in postal okružen vodnik pobijajočega belogardističnega voda.⁹⁴

Naslednji noči so partizani iz okolice Stopič krenili za bežetimi belogardističnim oddelkom. V Drganjih selih pred Toplicami sta belogardistom zapri pot dve četi, na kateri so poneti trčili belogardisti. Pri nepričakanem srečanju so partizanom dejali, češ da so partizani, ki zasledujejo belogardiste. Partizanom so tujei sicer bili sumljivi, ker so nosili čelade, vendar je ob naperjenih partizanskih streljavih prišlo do kratkega pogovora med partizanskimi in belogardističnim porojnikom. Zatem so se belogardisti naglo obrnili proti Potoku in po jezu pri Volavčah 14. ali 15. julija popoldne prišli na levi breg Krke. Utaborili so se v gozdiču pri gradu Zalag ali Breitenau, kjer so storili nov gnusen zločin.

⁹³ Kaplan Franc Glavač. V znamenju Osvobodilne fronte, Ljubljana 1948, str. 45.
⁹⁴ Ivo Pirkovič, Bilo je pod Gorjanci, Dan groze, podlistek 65, »Slovenski poročevalci«, 3. januarja 1951.

Ob polletnih uspešnih osnovnih šol in nižjih gimnazij

Ta ugotovitve nam vsiljuje naslednja vprašanja: ali je 80-odstotni, 100-odstotni ali 50-odstotni uspeh realen? Ali ni možno, da je odstotek izkazanega uspeha majhen, analiza dela na ustanovi pa nam kaže, da so uspehi boljši? Ali pa spet ni lahko obratno, da je odstotek uspeha velik, znanje pa nazaj temu slabo, da kakovost ne odgovarja nakazanemu odstotku.

Ocenjevanje je torej važno vprašanje. Vsak vzgojitelj mora dobro poznati celotno izobrazbeno pot odobrenega učnega načrta, ki zahteva, da ima otrok v posameznih razredih odgovarjajoče znanje. — Kdor pravično ocenjuje iz celotne zahtevnosti učnega načrta, bo imel mogoče slab odstotek uspeha, kdor pa ocenjuje samo tisto snov, ki jo je skrbno obdelal, bo imel vedno boljše odstotke, obseg znanja pri njegovih učencih pa bo na vsak način slabši.

Povprečen uspeh v nižjih gimnazijah ni zadovoljiv, saj izkazuje samo 52,82% ali v praktičnih številkah: od 1099 otrok, ki obiskujejo nižje razrede gimnazij, je izdelalo samo 575 učencev.

Največ nezadostnih ocen je pri slovenščini, zemljepisju in prirodopisu. Materinski jezik mora obvladati vsa otroka, reči pa morajo, da prav na vseh šolah šepa prav materinščina. Morda starši in nekateri vzgojitelji mislijo, da slovenščini ni treba poklanjati toliko pažnje, ker smo pač Slovenci. Ker otrok že v zgodnji mladosti na domu in v bližnjem okolju dobiva prve besede materinskega jezika, bi morali starši bolj paziti na svoj govor in uporabljati čim manj spakodranje, ki jih le preveč torablajo. Sloveščini moramo dati več trdnosti v predškoli in šolski vzgoji.

Človek bi mislil, da bosta n. pr. prirodopis in zemljepis s svojo pestrostjo navezala otroke, vendar pa ugotovljamo, da je največ nezadostnih ocen prav iz teh dveh predmetov.

Učni načrti so res sestavljeni tako, da odgovarjajo znanstvenosti, da razvijajo prikazovanje otrokom življenja, vendar so ravno na nižji stopnji začetni pojmi težko dojemljivi, zato se otrok snov v glavnem »naguli«. Tako znanje pa ni trajno, hkrati pa strže-

(Nadaljevanje)

mo tu drugemu zlu: verbalizmu. Zato mislim, da je resna naloga vzgojiteljev, da take ugotovitve analizirajo, da iščejo pravi način poučevanja in pa — da predlagajo boljše sestavo učnih načrtov.

Postavlja se nam vprašanje, ali naj nižje gimnazije pripravljajo učence izključno za višje razrede gimnazije ali ostale srednje šole, ali pa naj dajejo osnovno splošno ljudsko izobrazbo slehernemu državljanu? Ali ne bi bilo pametno, da se popolne gimnazije upravičeno delijo na višje in nižje? Nižja gimnazija je vključena v obvezno šolanje, ki naj pošilja svoje učence nazaj na delovno tržišče. Ali ne grešimo v tem, da delamo preveč propagande v nižji gimnaziji za višje gimnazije ali ostale srednje šole? Ali ne bi dovolj kakovostne izbire, če bodo v glavnem imeli vsi državljani nižjo gimnazijo? Odgovor je tu jasan; ponovno je treba poudariti, da se osnovna šola in nižja gimnazija niso vezeta, da izvršujeta nalogo obveznega osemletnega šolanja!

Različna so mnenja o uspešnosti tako organiziranega obveznega šolstva, kakor sem ga prikazal oz. v kakršnem stanju se nahaja danes. Na splošno so ljudje s tem razlogom zadovoljni, manjšina se navdušuje za bivše meščanske šole, da dajejo nižje gimnazije premalo praktičnega znanja za življenje.

Organizacija današnjega osemletnega šolanja bi utemeljil z naslednjim:

Obvezno osemletno šolanje nima namena dati kakšne posebne strokovnosti za izvrševanje določenih poklicev, dati pa mora toliko splošne izobrazbe, da bo otrok sposoben po obveznem šolanju stopiti v kakšne strokovne šole ali tečaje, kjer bo dobil za svoj poklic odgovarjajoče znanje. Na primer: človek veseli trgovina, šel bo v uk in hkrati obiskoval šolo učencev in trgovini; drugi se bo vpisal na višjo gimnazijo ali učiteljsko itd., tretji se bo vpisal na kmetijsko šolo, ta spet bo šel v uk kake obrti, kjer bo obiskoval šolo učencev in obrti — izbere je

dovolj. Vsakomur bo dana možnost, da po zanimanju, stopni inteligence in znanju usmeri svoje načrte in si izbere delovno mesto v naši družbi.

Osemletna šola je obvezna za vse državljane, medtem ko je meščanska šola zajela v glavnem le otroke delavcev, nižjih uradnikov v mestih, ostali otroci pa so morali obiskovati bolj ali manj organizirane osnovne šole, ki so se delile na nižjo in višjo osnovno šolo. Prehod iz meščanske šole v drugo šolo bil oviran; učenci, ki je dokončali meščansko šolo, se težko prišli do višje izobrazbe. V stari Jugoslaviji je imela gimnazija več prednosti kakor meščanska šola. Ime šole ni važno, važno je le, da nudi šola učencu kakovostno znanje in da je dostopna slehernemu državljanu.

Mislím, da smo si edini v naziranju, da bi v nasprotnem slučaju bilo znanje naprednejše, če bi vsi otroci, oddaljene vasi pa naj bi spet tonile v mrak nevednosti in mistike. Praksa na terenu nam kaže, da smo z nižjimi gimnazijami na deželi ustvarili pravo revolucijo v odnosu do znanja. Naše podezelsko ljudstvo že upošteva nižje gimnazije, čeprav je bilo v začetku proti novatorstvu. Ljudje so zaradi premajhne izobrazbe naselili marsikje reakcionarnim vplivom v prvem času niso bili navdušeni za nižje gimnazije. Da pa si je nižja gimnazija že priborila pravo mesto v izobrazbenju ljudskih množic, nam dokazuje boljši obisk, ki je bil v začetku zelo šibak, in pa odnos do učenja, ki je tudi že precej boljši.

(Nadaljevanje sledi)

Kočevje pred perečimi gospodarskimi problemi

Te dni je bilo v dvorani Mestnega ljudskega odbora v Kočevju zasedanje Sveta državljanov. Razpravljali so o vrsti perečih gospodarskih problemov. Izračunali so, da bi potrebovali letos za izvršitev samo najnujnejših del nad 50 milijonov dinarjev kredita. Ker so trenutno izgledi za tako visoka denarna sredstva slabi, se je Svet državljanov odločil, da bo treba sedaj nadaljevati le tlakovanje ceste skozi mesto, ki je bilo zaradi vremenskih neprilic prekinjeno. Vzporedno s temi deli bodo uredili tudi vodovodno omrežje, kar je iz zdravstvenih razlogov izredno nujno. Zaradi nevarnosti tifusnih obolenj bo treba pregledati vse vodnjake v Šalka vasi. Vodnjake, ki jih ni mogoče več sanirati, bodo zasuli, ostale pa klorirali. Kloriranje vode v Kočevju stane mesečno nad 50.000 din, kar je visoka obremenitev mestnega gospodarstva in bo zaradi tega treba vodarstva najbrž nekoliko zvišati. Razpravljali so tudi o vzdrževanju stanovanjskih poslopj, ki so v zelo slabem stanju.

Novomeška Ljudska univerza v letu 1951-52

Dobre pol sezone letošnjega dela mestne Ljudske univerze je za nami. Do 5. marca je priredila 15 predavanj: 400-letnica slovenske knjige, Tehnika — veselisa, Naš novi finančni sistem, Simon Gregorčič — ob 45-letnici njegove smrti, Diplomati in diplomacija, Deklaracija o človečanskih pravicah, Nova orožja — nova obramba, Kako zdravimo s telesnimi vajami napake in bolezni, Preko oceana, Sodobni ekonomski problemi, Pariz, Plečnik in slovenska arhitektura, O delu OZN, Slovenska narodna pesem in njen razvoj in Telesna vzgoja v družini — to so naslovi letošnjih predavanj. Nekaj več 3000 poslušalcev je zajelo teh 15 večerov ali povprečno po 170 obiskovalcev na en večer.

V primerjavi z lansko sezono moramo ugotoviti, da je zanimanje Novomeščanov za delo Ljudske univerze letos za spoznanje uplahnilo. Čeprav odbor ni varčeval s trudom, da je živo in pisano besedo zainteresirala za obisk zanimivih predavanj kar najširši krog delavcev, nameščencev, gospodinj, dijakinj in ostalih meščanov, kakšnih posebnih uspehov tudi letos v tem oziru še nismo dosegli. Ne bilo bi prav, če zamolčimo, da pogrešamo vrstah stalnih obiskovalcev Ljudske univerze še vedno delavce naših naselov, podjetij in delavnic ter mnoge name-

Dolenjska PRIMORSKI BRATOM

Delavci Lesne industrije »Zora« v Crnomlju pišejo v sprememnem pismu, s katerim sporočajo bratom v Šoški dolini, da so jim nakazali 150.000 din, med ostalimi tudi zole:

»Delavski svet Lesne industrije »Zora« je na sestanku z delovnim kolektivom sklenil, da se nakaze za zadnji vremenski katastrofi prizadetim v Šoški dolini 150.000 din. Poleg tega se je delovni kolektiv obvezal, da bo delal celo nedeljo in zaslužek nakazal ponesrečenemu na Primorskem. Čeprav nas je v postelji komaj 20 delavcev in nameščencev, smo sklenili, da bomo vse letošnje naloge in družbeni plan izpolnjevali ter prispevke v akumulacijo še presegli. Priskrbeli smo na vsako delo, vedno in ob vsakem času pa smo pripravljali tudi braniti pridobitve naše NOB. Vedno smo in bomo sledili naši Partiji.»

Pionirji osnovne šole na Dvoru pa so nam pisali takole:

»Tudi pionirji osnovne šole Dvor smo mnogo slišali o nesreči, ki je zadela našo Tolmino. Takoj smo sklenili, da ji bomo pomagali. Zbrali smo 1508 dinarjev. Tudi najmlajša čebelnica Katja Zupančič, stara 3 leta, in njen bratec Duško, ki je star šest let, sta prispevala za tolminske otroke, katere pozdravljamo mi in vsi suhokrajinski pionirji.»

O nesreči, ki je zadela primorske brate zaradi plazov in visokega snega, so govorili tudi otroci na drugih dolenskih šolah. Pionirski na novomeški gimnaziji — zamislil se dali pionirji I. a razreda — so začeli zbirati po dinarjih. Kar kmalu je bilo v

tem razredu 200 dinarjev, v drugem 350, v tretjem še več itd. Napisali so tudi lepo pismo in ga poslali v Tolmino. Majhni so njihovi darovi, a podarjeni od sreca!

Pomoč so nakazali še:

Tovarna ničl Crnomelj 25.000 din; Vinko Toš, upravitelj župnije Stopiče, 1200 din; Mestni odbor OF Crnomelj 3000 din; Mestni odbor OF Novo mesto 20.000 din; Mestni odbor AFZ Novo mesto 5000 din; Sindikalna podružnica PTT Trebnje 500 din; vsaki odbor OF Čadražje pri Beli cerkvi 410 din; Okrajni sindikalni svet Crnomelj 10.000 din; Leseni in kovinarski delavnica MLO 503 dinarjev; III. teren OF Novo mesto 5140 din; Sindikalna podružnica DOZ 1400 din; Sindikat splošne bolnišnice 8360 din; Sindikalna podružnica LIP Novo mesto 2800 din; službeni železniške trgovine Novo mesto 600 dinarjev; I. teren OF Novo mesto 3484 din; šivilja Novina Lojka 100 din; krojač Mežmaršič Polde 200 din; mesarja MLO 10.000 dinarjev; OF in AFZ Zabja vas in Bagovo 4525 din; kolektiv podjetja »Odpad« Kočevje 800 din; Zveza vojaških vojnih invalidov Trebnje 4000 din; Sindikalna podružnica OK KPS in OILO Trebnje 8800 din; člani kmetijske zadruge Mokronog 400 kg fižola; člani invalidskega podjetja Vrbopletarstvo Mokronog 25.000 din; Sindikalna podružnica Livarne v Crnomlju 2000 din; kolektiv trgovskih podjetij v Ribnici 370 din; Poverjenikstvo za notranje zadeve OLO Kočevje 6750 din; učenec in učiteljstvo v St. Jerneju na Dolenjskem 4125 din; Poverjenikstvo za notranje zadeve OLO Trebnje 1350 din; Sindikalna podružnica VTP Novo mesto 2532 din; Sindikat trgovskih podjetij Rog v Novem mestu 6000 din; železniška postaja Novo mesto 6000 din; kurilnica Novo mesto 10.000 din; OF Irča vas 2240 din; IV. in V. teren OF v Novem mestu 4690 din; učenci 4. razr. osnovne šole v Novem mestu 400 din; frančiškanski samostan v Novem mestu 2000 din; mestni odbor ZB Novo mesto 8000 din; Sindikalna podružnica pošte v Novem mestu 1500 din; Sindikalna podružnica industrije perila v Novem mestu 1475 din; Sindikat gostinskih inštitucijev v Novem mestu 12.570 din; Kino pri Komunalni banki v Novem mestu 8000 din; Novo mesto 5000 din; podjetje »Remont« Novo mesto 3000 din; teren OF in AFZ Bršljin 7640 din. Do 12. marca so dosegli celokupni prispevek 53.827.061 din.

Uspel nastop mladih godbenikov v Metliki

Ko si je lani metliška godba na prizadevanje kapelnika Silva Miheličiča in Slavka Omerza nabavila 18 novih instrumentov in so bili stari instrumenti razbremenjeni, je bila prva kapelnikova skrb, da si vzgoji mladi godbeni naraščaj.

Tov. Miheličiču je kmalu uspelo zbrati okoli sebe nekaj pionirjev in mladincev in pričele so se prve vaje. Velike so bile začetne težave in precej truda je imel kapelnik, preden jih je prepričal, da so v zboru prav vsi instrumenti važni. Spočetka so namreč kar vsi hoteli igrati na trobento, pozneje so se ogreli za boben in klarinet, za bas pa ni bilo nikogar. Toda končno se le vse prav razporedili. Vsak je dobil svoj instrument: Ivanetičev Milan si je na ramo zadel težki bas, mali bobenček pa je prevzel v varstvo najmlajši godbenik osemletni kapelnikov sinček Silvo. Cinele je dobil v roke Omerzov Bojan, veliki boben Cvelbar Slavko, medtem ko sta si trompeti razdelila Guštinov Ciril in Pirkovičev Jožek. Na pozovnih sta se uspešno pričela uveljavljati Miro Stefančin in Jože Bajuk, oba zgodnja rogovca pa je kapelnik izročil Avguštinovemu Slavku in malemu Prosenikovemu Tončku. S krilnimi rogovci so vneto vodili melodijo Stezinarjev Dolfi, Koželjev Slavo in Kapušinov Ivan, s klarineti pa so se jim lepo pridružili Kapušinova Tonček in Franc ter Mežnarčev Miran.

Tako je 16 pionirjev in mladincev pričelo minulo jesen vneto vaditi. Bili so med njimi učenci ljudske šole, dijaki nižje gimnazije, obrtniški in kmečki sinovi. Okorni glasovi pihal so od dneva do dneva postajali ubranejši; fantje so se naučili prve lahke korčnice, se spravili na valček, na kolo... Vedno več je od njih zahteval kapelnik.

V začetku marca so se odločili za svoj prvi nastop. Prijetno so presenetili številno občinstvo, ki je navdušeno ploskalo mladim godbenikom in po-zrtvovalnemu kapelniku, ki že sedmo leto po vojni uspešno vodi metliško godbo in orkester.

Nastop mladih je lepo poživljal mali orkester in domači pevci-solisti, ki so se prav lepo uveljavili.

Ves večer je pokazal, da je glasbeno življenje v Metliki prav razgibano, mladi godbeniki pa so prorok, da se bo stoletna tradicija mestne godbe uspešno nadaljevala.

Tov. Miheličiču, ki tako nesebično žrtvuje večer za večerom za kulturni dvig Metlike, so navzoči izrekli vse priznanje.

ZAKLJUČEK IZOBRAŽEVALNEGA TEČAJA Z RAZSTAVO V DOLENJSKIH TOPLICAH

Izobraževalni tečaj, ki je trajal v Toplicah od decembra 1951 do začetka marca, se bil zaključen 7. marca z razstavo ročnih del, šivanja in kuharskih izdelkov. Tečaj se je udeleževalo 51 tečajnik, ki so se vadile poleg šivanja, prikočevanja tudi kuhe, zdravstva, prve pomoči itd. Tečaj je imel dva oddelka, ker ni bilo na razpolago večje kuhinje. To je odstopilo tečaju upravnik Invalidskega doma. Kuhanje je učila tzv. Kene, žena zdrav. ravnatelja, z velikim uspehom. Šivilje je vodila tov. Slavka Sajatova iz Novoga mesta, ostale predmete pa je poučeval učiteljstvo topliške šole in bolničarka tov. Jakše. Tečajnice so bile z uspehom in pridobljenim znanjem zelo zadovoljne, kar so pokazale tudi z razstavo, ki je bila v združenem domu. Razstavo si je ogledalo veliko število domačinov, pa tudi predsednik Izvršnega odbora OLO Novo mesto, tov. Viktor Zupančič.

Ob zaključku razstave so tečajnice pridile zabavo ter pogostile predavateljice z izdelki svoje kuharske umetnosti, kakor tudi zastopnike KLO in one, ki so pripomogli k lepemu uspehu. Tečajnice je pozdravil vodja tečaja, ravnatelj nižje gimnazije, ki se je zahvalil udeleženkam za pozornost in jim vsega naj upoštevaljo pridobljeno znanje v življenju. Zaključek tečaja je bil hkrati uvod v praznik berbenih žena.

ČEMU TAKO MALO ZANIMANJA?

Z marsičem se Dol. Toplica lahko postavlja — le z zanimanjem za delo domače Ljudske univerze pa ne. Nezdavno mrtvilo Topličanov do dela te prekristiane ljudskoprosvetne ustanove meče čudno sliko na izobraževanje tržanov. Noben sklop množičnih organizacij, ki so obljubile povabiti svoje člane k predavanjem Ljudske univerze, ne more odpraviti tega stanja. Čeprav se vodstvo trudi, da bi iz različnih izbranih predavanj s predavatelji iz Novoga mesta itd. vzbudilo zanimanje za delo Ljudske univerze, pravih uspehov vendarle ni. Pretekli tork je bilo na vrsti zanimivo in potrebno predavanje o obnovi sadovnjakov in vinarstvom; predavatelj strokovnjak je prišel, poslušalec pa — ni bilo. Kje so sklepi množičnih organizacij v Toplicah? Zalostno, toda resnično in malo častno za Toplice!

OBVESTILO

25. marca bo vozil Putnikov posobni vlak v PLANICO na mednarodne skakalne tekme

Prijave sprejema poslovalnica Putnika v Novem mestu, tel. 108.

Vlak v Planico in nazaj z vstopnino k tekam: 590 din. Plačljivo tudi v bonih: 118 dinarjev in 118 bonov!

Prodoren uspeh pesmi kočevskih gimnazijcev

Pretekli tork so nam pripravili dijaki kočevske gimnazije z ubrane pesmijo nepozaben umetniški užitek. Pevski zbor mladinskega kulturno-umetniškega društva »Matej Bor« na kočevski gimnaziji je priredil pod vodstvom požarjenega mladinskega pedagoga prof. Humeke v Šeškovem domu samostojen pevski koncert s klavirskimi vložki. Zgodovinski dvorana je bila skoraj polna hvalnih poslušalcev, ki so pozorno sledili bogatemu pevskemu sporedu, katerega je izvajal močan mladinski zbor 49 grl.

Uvodoma so nas dijaki povedli s pesmijo na Korosko in zapeli vrsto koroskih narodnih pesmi. V prvem delu so nam predstavili, ko je v dvorani zamiral zadnji ton večne lepote uvodne »Gor čez izari«. Zelo je ugaljal tudi dvo-espjev dijakine Hrenove in Drobnice. Na klavirju ju je mojstrsko spremljal pevovodja prof. Humek. Val navdušenja poslušalce je nagradil mladi solist, ki obetata postati zares nadpovprečni pevci.

Pred prehodom na drugi del koncerta sta dijakinja Hrenova in Šalka vasi in Eratova iz mesta zaigrali na klavirju dve klasični skladbi, pri katerih sta se obe izkazali in dokazali, da sta v mojstrskih rokah pedagoga Glasbene šole v Kočevju tov. Zupanove in prof. Humeke. Drugi del sporeda so izpolnile Mokranjeve pesmi in pa slovenske narodne. Zlasti slednje so žele v vmesne solotke dijakine Hrenove, Drobnice in Klajundinstvo so izvajanje poživele in dale pesmi pravo toplino.

Pevski koncert, ki je bil za Kočevje prvi umetniški užitek, je ponovno dokazal, da so gimnazijski pevci in pevke najboljši pevski zbor kočevskega okraja, pri čemer gre nedvomno glavna zasluga neumornemu pevovodji prof. Humeku. —ig.

20. marca bodo volili rudarji v Krmelju

Rudarji krmeljskega rudnika se te dni živahno pripravljajo na volitve delavskega sveta, ki jih bodo imeli 20. marca. Vse potrebne priprave za volitve so že zaključene. Med predlaganimi kandidati so najboljši delavci, med njimi na primer večkratni udarniki Polde Prijatelj, Ivan Brate, dose-danji predsednik delavskega sveta bagerist Franc Komljanec in drugi. V rudniku kandidira za delavski svet 30 kandidatov. Delovni kolektiv pa se pri-

pravlja na volitve z večjo storilnostjo. Čeprav je sneg v februarju močno zaviral proizvodnjo, so krmeljski rudarji mesečni plan navzlic temu presegli za 6 odstotkov.

Krmeljski rudarji obljublajo, da se bodo letos z vso vneto borili za izpolnitev družbenega plana in vseh obveznosti, ki jim jih plan nalaga. Predvsem bodo skrbeli, da bo prihranek pri uporabi jamskega lesa čim večji, precej pa bodo prihranili tudi pri električnem toku v jamskih obratih, ker bodo uvedli številce in bolj nadzirali uporabo toka, kakor tudi drugih surovin. O. K.

Sahovsko društvo Novo mesto priredil v soboto 15. marca ob 20. uri v hotelu Kandija

DRUŽABNI VEČER S PLESOM

Vsi prijatelji šaha vabljani!

Občni zbor Sahovskega društva Novo mesto bo v ponedeljek 17. marca ob 19. uri v Momu JLA z običajnim dnevnim redom. Vabljani vsi člani in ljubitelji šahovske igre!

Po 11 letih je zopet pričel izhajati list za dobro voljo in smeh

»TOTI LIST«

ki bo izhajal vsako drugo soboto. Prodajalci časopisov in trafikanti! Javite upravi »Totega lista« v Maribor, Kopalniška 6, koliko izvodov potrebujete

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Ljubljanska cesta 25, telefon št. 127. Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu št. 616-1-90822-1. Četrtna naročnina 100 din, polletna 200 din, celoletna 400 din. Naročnina se plačuje naprej — Plaša tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani

V VSAKO HIŠO DOLENJSKI LIST!

Med tem ko sem se potepal skoraj vso zimo po obeh in drugih družabnih podjetjih, se mi je nabralo v malhi toliko pošte, da ne vem kje bi začel. Zadnjič sem vam pisal, da sem bil na pogrebu živega mrtveca, sedaj sem bil pa na obeh brez poroke. Sploh se mi zdi imenitno lažiti okrog zalih deklin, ki imajo samo eno vročo željo: dobiti moža! Postavim na primer, da prideš v vas Ob Krki in potoku se pred slaviš v premožni in bogato družini kot goreč oboževalec njihova za močitev navdušene hčerke, kateri si že prej malo namignil, da ti brez nje ni življenja — pa te sprejmejo z odprtimi rokami in... (ne, ne, dolovečen nočem biti), ter si takorekno že član verne družine. Pospešil si (ali pospešilo) priprav za poroko, še vavtaški župnik da svoj pristavek in za tak slučaj spregleda, da nimaš nobenih dokumentov, ter te vrže z lece. Odpotujš domov po dokumente in se vrneš hit pred davcom poroke, ko je svatovska pojedina že pripravljena, nato pa povsod zgodbo o ukradenih dokumentih in obliki. Nič se ne bo, pripravilnih potic, puranov, svinjine in drugih takih stvari ne bodo vrgli v Krki! Bo raje oheci brez poroke! Ta bo pozneje, ko pridejo za teboj dokumenti. Da nisi v zadregi na oheci poleg brhke neveste, ti posodijo primerno obleko njenega brata. Ko si vsega sit, pa jo stisneš v daljni kraj k svoji ljubi ženki in otrokom. Kaj na z nevesto, me vprašate! He, ta ima dovolj drugih skrbi, misel na poroko bo že opustila. Ji bodo že gospod dali tolažbo, saj jim zavadiš šaditne vase. Da se salim menite? O ne, bridko je resničen gomji primer lakovernosti.

Norčavi predpust sem kaj imenitno preživel v Suhl krajini, ki tokrat ni bila suhni in maščobe niti od mokra. Se mi javili o veliki mokri zavadi šaditne vase, v kateri hoteli vse od blizu videti in seveda tudi zapisati nesmrtnosti. Res, ni mi žal truda, to se je izplačalo — tako za malho kot za zelodeci Povem vam pa, da če mislite, da so morda tu ustanovljali kakšno zadrugo ali socialistični veleobrat, se hudo motite! Čisto za nekaj posebnega je šlo. Revolucionarni namizni duh je tokrat zajel mlada dekleta (in starejša tudi), da so se odločile ravnati po tistih znanih starodrevski pesmi:

Drobtine iz dolenske popotne malhe

Solničke lakaste si bom kupila, se bom nakrkljala, pa ga bom dobila... Vse so si dale napraviti »krkljice« ali kot pravimo drugače — trajno. Ta ženska modernizacija, ki ima namen pridobiti si slabše polovico v obliki vsaj delno napolnjenih hlač, ki se imenuje tudi mož, je zajela, tak da se je predlagano spremeniiti ime vasi iz Šadnje v Trajno vase. No, jaz sem prišel ravno prvič čez tja. Ker se vsak rad za predpust malo nalipa, sem se tudi jaz »porihtal«, da sem kar lepo izgledal. Po-barvane lase, izposojeno suktnjo, klobuček na auftiks, malho sem pa nosil kot aktovko, da sem izgledal kot kak ženin. To se mi je dobro godilo! Posebno imenitno sem se imel z dekleti v zidnici. Klobas je bilo, kolikor si hotel, pa vina in ljubezni, pa še marsikaj drugega, česar ne povem. Še s kožijo smo se vozili ponoči domov! Sploh je bilo imenitno kot se nikoli. Tisto pa, kar so govorili nevoščljivci o tem imenitnem izletu, ni nič resno, se napisali so neke grde stvari, na lepak čes, da smo se vozili po riti in ne s kočijo, pa o nekih razgritih hlačah in pokrbanih kikirah ter drugih gredobijah, ki naj bi se pri tem dozajale. To so si mogli izmisliti le hudobni jeziki iz same nevoščljivosti. Le meni verjemite, da ni bilo tako, ampak tako! Kje se pa more dekletom s tako čudnovito izobrazbo primeriti taka tolesna gredobija?

Na Dvoru sem komaj potolažil užajenega Feliksa. Jezil se je name, čes, da sem zadnjič zapisal, da se je mastil z jajci, ki so jih nabirali s pokojnim kruglajem, kar pa da ni res. No, naj mi ne zameri, saj je res hudo, če mi kdo včasih kaj v malho vrže, kar ni užitno. Nehvaležnost je plačilo sveta.

V Trebš vasi sem pri neki ženski slabo nalezl, ko sem omenil pomoč za tiste, ki jim je sneg uničil vse ali pa jih plazovi zasuli. Nadrla me je kot berača, čes, za Primorce se lahko nabira prostovoljne prispevke, za »gaspuda« pa ne! Ko sem skromno pripomnil, da »gaspuda« ni plaz priz-

dejal, se je tako razjezila, da mi je pokazala jezik in sem jo moral kar odkuriti.

V Šmilheju pri Zuzemberku sem se na moč prestrašil. Izza ovinka sem zaslišal nemško petje po listem znanem napavu: »bog ohrani, bog ohrani...« Z Nemci in njihovo bratovščino v Suhl krajini imam še iz zadnje vojne kaj slabe izkušnje. Pošteno sem se oddahnil, ko so mi pojasnili, da ni nič nevarnega, le šmihelski člani kmetijske zadruge se peljejo na račun kloja na občni zbor v Zuzemberk. Ko sem si te častilce ranjke Avstrije od blizu pogledal, sem opazil med njimi nekoga z ostilničarja in bivšega trgovca, pa predsednika kloja in še druge. Še to so mi rekli, da so peli na čast ponovno vztrajajočemu privatnemu sektorju na račun zadruga, za kar pa so bili pozneje hudo razočarani. Je pač hudimam, če delaš račun brez kromarja, še večji pa je, če dela kromar račun brez računanja z dejstvi.

Iz Šuhne krajine sem jo mahnil naravnost v Trebšje. Prvini v zrodovini so se mi tokrat pohvalili abonenti v menzi, da je hrana res zboljšala in da imajo skoraj sleherni dan mesno jed. Upam, da se v bodoče ta menza ne bo več znašla v moji malhi, saj sem jo dostikrat pestil. Le kadra imajo veliko... Na finančnem poverjenstvu v Trebšju sem pomagala napisati nalogo Narodni banki za izplačilo menšnih podlog socialni žibim, katerega nikakor deset dni nislo mogli napisati. Bojda se jim je spisek socialnega skrbstva zataknil nekje v predalu.

Tu sem se spomnil na naročilo uprave lista: če hočeš, da boš v bodoče še imel kaj prostora v Suhl krajini, se pomagaj napisati namiznik. Saj več družbeni prispevek davek na promet proizvodov, dražja pošta, telefon, še dražja, tiskarna itd., tvoj kočiček pa ljudje radi berejo, pa zato lepo poižkusi, če imaš kaj sreče. Brž sem jo ucvril v vas Jezero, kjer pravijo, da je republika zase. Takoj sem ugotovil, da me skoraj v vsaki hiši poznajo vsaj po imenu in veliko novih

naročnikov sem pridobil. To mi je dalo poudo, da sem stopil še v Lukovik, kjer sem prav tako dobro opravil. 29 novih naročnikov sem zbral. So mi pripravili, naj bi imel poleg malhe še gajžo, da bom še bolj neustojljivo kresal po vseh taktih, ki imajo komatno vest. Še en pomislek so imeli v tem kraju stari in novi naročniki, čes samo če bo sedaj »Dolenjski list« prihajal bolj redno in če bodo poštarji v Trebšjem vsak petek pred odhodom počakali na vlak kakšno uro in vzhli list s seboj! So mi rekli, da včasih potuje pripravoceno pismo v dobro uro oddaljene vasi Česnjevek, Mezlenk in Jezero tudi po teden dni...

V Trzišče sem se potegnil s sevniskim »brzcem«. V »akalnici« na postaji v Trzišču me je tako zabil, da sem se tresel kot pes na lestvi. Saj sem se lahko ko imajo čakalno veliko kot grad, pa brez okna in vrat. Sicer je od čakalnice ostalo le ime, drugače pa nič, ker rabijo prostora za premož desko in smeti. Da bi se malo ogrel v pisarni, sem poprosil, pa sem so res lahko samo malo, kajti iz vjudnosti ne dovolijo preveč. Sploh se tu neradi pečajo z malenkostmi, še drobitja nimajo dostikrat.

Kmetijsko zadrugo v Trzišču sem pa komaj odkril s pomočjo pionirja Janezka. Ji je veter odplal »firmo« dve okni in za zaprti in hla, brez tujih pomoči prav gotovo ne odkril. Ko tri tovarnišice, ki so videti kaj redkobešedne, so slonele ob policah v trgovini; takoj so pokazale, da se razumejo na protekcijo. Ker so me prepoznale, sem dobil prednost pred drugimi strankami, ki so zato morale počakati Šopi arhiva nad vrati so me spomnili na moje pošto, ki me čaka doma, kdar se dala čes potepati in me pisalni mizi gospodarijo kure. Ko sem se prepričal o praktični izrabi prostora v trgovini, ki je obenem tudi skladišče, sem se stopil do Andrejčka, ki že leto dni obljublja, da bo popravil zastore na dveh oknih, pa jih še do danes ni.

Ker nimam rad umazane konkurence, nisam tu nič »kolektal« za nove naročnike.

saj vem, da je to že pred mano dobro opravil tovariš Blažič. Naročniki so se mi pritožili, da dnevniki romajo v pet kilometrov oddaljene Telče kar po tri dni skupaj, zato sem stopil še na delo.

»Več je cajting, več je počas, mi je odkritno povedala postarica. Sicer pa takih poštnih »naravnosti« kot jih imajo tu, še svoj živ dan nisem videl. Kar pravi živi trije muči pomagajo razdeljevati pošto. Imenuje se Tamal, Taster in Stara. Zelo vjudni, so videti. Stara mi je celo namežiknila, ko sem pogledal okoli kance, kar sem razumel tako, da naj tudi jaz malo zamizim na eno oko, če nisem videl vse v redu. Bom pa prijazno muco ubogal.

V Deležju vas sem hitel obdovovat 160 kg težkega prašica, lasti ekonomije, ki ni imel niti kilograma masti. Stefan Slade je iz bovega pripravil dobno pečenko in je meso prodajal po lastni iniciativi baje kar po 150 din za kilogram, tako vsaj je sporočil kmetijski zadrugi. Sicer trdijo, da je š